

แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชน
แห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ
GUIDELINES FOR CREATING A LEARNING ECOSYSTEM
FOR TEACHERS THROUGH THE PROCESS OF LEARNING
COMMUNITIES (PLC) OF SMALL SCHOOLS IN SPECIAL AREAS

Received: April 16, 2025

Revised: May 27, 2025

Accepted: May 27, 2025

เอี่ยมพร วงษ์สมบุญ^{1*}, พิทยา แสงสว่าง²

Uamporn Wongsomboon^{1*}, Phitthaya Saengsawang²

*Corresponding author, Email: Wongsomboon.mam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนบ้านนาแฝก อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน การเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษทั้ง 5 ด้าน โดยครูควรได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพให้ทันต่อสภาพเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ร่วมกันออกแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพชุมชน การสะท้อนถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และพัฒนาทักษะครูในด้านเทคโนโลยีสำหรับการปฏิบัติงาน 2. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษทั้ง 5 ด้าน โดยควรกระตุ้นและสร้างความเข้าใจแก่ครูต่อวิสัยทัศน์ต่อการขับเคลื่อนของโรงเรียน การมีส่วนร่วมด้วยการรวมกลุ่มระหว่างครูและผู้บริหารเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขหรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน เพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเรียนการสอนระหว่างครูภายในโรงเรียน เพื่อค้นหาเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน และส่งเสริมให้ครูเป็นผู้นำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

คำสำคัญ: ระบบนิเวศการเรียนรู้, กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้, เขตพื้นที่พิเศษ

¹ นิสิตหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ M.Ed. Student, Educational Administration Program, Faculty of Education, Naresuan University

² อาจารย์, ดร., คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² Lecturer, Dr., Faculty of Education, Naresuan University, Advisor

Abstract

This research aimed to study the conditions and guidelines for strengthening the learning ecosystem of teachers through the professional learning community (PLC) process in small schools located in special areas. The study was conducted with administrators and teachers at Ban Na Faek School, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province, by purposively selecting six participants. Data collection was done through interview with teachers and school administrators, together with a workshop. The research results found that 1. The learning ecosystem of teachers in small schools located in special areas, across all five domains, showed that teachers should be encouraged to develop their skills and potential to keep pace with educational changes. They should collaboratively design the curriculum content that is appropriate for learners and community conditions, reflect on problems and the need for ecosystem development based on real issues, and enhance their technological skill to support their work. 2. The results of the study on the guidelines for strengthening the learning ecosystem of teachers through the learning community process (PLC) of small schools in special areas, across all five domains, indicated the need to stimulate and create teacher's understanding of the school's vision for development. Participation should be strengthened by forming groups between teachers and administrators to propose solutions or make decisions on various matters together. Information and teaching and learning practices should be exchanged among teachers within the school to find appropriate techniques and methods for students, improve operational efficiency, and encourage teachers to be leaders of projects or activities related to teaching and learning development both within and beyond outside the school.

Keywords: Learning ecosystem, Professional learning community, Special area

บทนำ

การศึกษาที่มีความสำคัญในชีวิต ถือเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อทรัพยากรมนุษย์ ช่วยยกระดับความรู้เพื่อใช้ในการวางแผนการทำงาน ยกระดับความรู้สึก และประพัตินในลักษณะที่ส่งเสริมความสำเร็จ ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ความคิด การจัดการกับผู้อื่น ชัดเจนจิตใจ เสริมสร้างความคิด และเสริมสร้างบุคลิกและพฤติกรรมต่อผู้อื่น (Murray, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทางการศึกษา ที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อผู้เรียน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) แนวคิดทางด้านการจัดการศึกษาได้มีอิทธิพลอย่างยิ่งกับการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน โดยที่ครูมีหน้าที่แสวงหาวิธีการให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยการบูรณาการการสอนที่สัมพันธ์

เชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนเข้ากับชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและสามารถนำไปพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงตามศักยภาพตามความถนัด และความสนใจ ให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเข้าถึงในองค์ความรู้นั้นโดยแท้จริง (ศตพล กัลยา และคณะ, 2566)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู (Professional learning community: PLC) เป็นแนวคิดที่ได้รับการนิยามในปัจจุบัน เป็นกระบวนการที่ช่วยเพิ่มสมรรถนะในการทำงานของทุกฝ่าย นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รวมไปถึงพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในสถาบันการศึกษา (บุญชอบ จันทาพูน และคณะ, 2561) กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ครูมีโอกาสร่วมกันปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้สามารถแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและระดมความคิดเกี่ยวกับวิธีการใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และผลักดันความสำเร็จของนักเรียนได้ นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางสำหรับแบ่งปันข้อมูลระหว่างครูและผู้บริหารที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างทีมผู้นำภายในโรงเรียนหรือเขตการศึกษาที่สามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงการสอนและปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อผู้เรียน สามารถลดอัตราการเข้าชั้นลดอัตราการขาดเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น (Datto, 2019) รวมไปถึงแนวคิดดังกล่าวยังช่วยให้ครูสามารถติดตามงานวิจัยและเครื่องมือเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่สำหรับใช้ห้องเรียนจากการแบ่งปันและเรียนรู้ผ่านโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ช่วยให้ครูสามารถทำงานร่วมกันสามารถไตร่ตรองถึงการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน (Kuzmina, 2024) ดังนั้นกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) จึงมีความสำคัญที่เสริมสร้างให้ครู สามารถระบุปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน/การทำงานของครู ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาผลกระทบใดที่จะเกิดขึ้นรวมทั้งการระดมความคิด เพื่อนำเสนอวิธีแก้ปัญหาจากประสบการณ์มาอภิปรายสรุปและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม การนำไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในการทำงาน และสรุปผลวิธีการแก้ปัญหาจากการสังเกตการสอนและเสนอแนะวิธีการปรับปรุงเพื่อแบ่งปันประสบการณ์กับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ สัจจารักษ์ และคณะ (2564) พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านชุมชนวิชาชีพ ช่วยเสริมทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการสะท้อนคิดผลการปฏิบัติงาน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนครู สามารถจัดการปัญหาและปรับการทำงาน การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษา

ระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความสำคัญในการเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้รอบตัวผู้เรียน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบกับการนำเทคโนโลยีมาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดบรรยากาศ เครื่องมือที่จะเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างระบบนิเวศระหว่างครูภายในโรงเรียนที่เกิดจากความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย อย่างเหมาะสมตามเป้าหมาย การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การทำงาน การสื่อสาร หรือการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอื่น ๆ เสริมสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (โสภณา สุดสมบูรณ์, 2567) สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิษฐา สวัสดิ์ และคณะ (2566) พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญในการสร้างพื้นที่การพัฒนาร่วมกัน ทั้งผู้บริหาร

โรงเรียน คุณครู และผู้เรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ถอดบทเรียนการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ สำหรับเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้และยังสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

โรงเรียนบ้านนาแฝก อยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จังหวัดพิษณุโลก มีเป้าหมายสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นมาตรฐานสากล รวมไปถึงการพัฒนาบทบาทของครูให้มีความทันสมัย ก้าวทันเทคโนโลยี ได้มีการดำเนินการเรียนการสอนที่สอดคล้องในการมุ่งสู่การเตรียมความพร้อมของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการเรียนรู้ในโรงเรียนได้เปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นพี่เลี้ยง และทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความท้าทายที่ต้องมีความพร้อมต่อการรับมือในการเปลี่ยนแปลงที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพ ผลานเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดำเนินต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ และผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ยังไม่ได้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากภาระการสอน การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการศึกษา ทำให้แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนยังจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของครูและผู้บริหารในการระดมความคิดเห็นในการพัฒนาโรงเรียนตามพันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของประเทศได้อย่างยั่งยืน

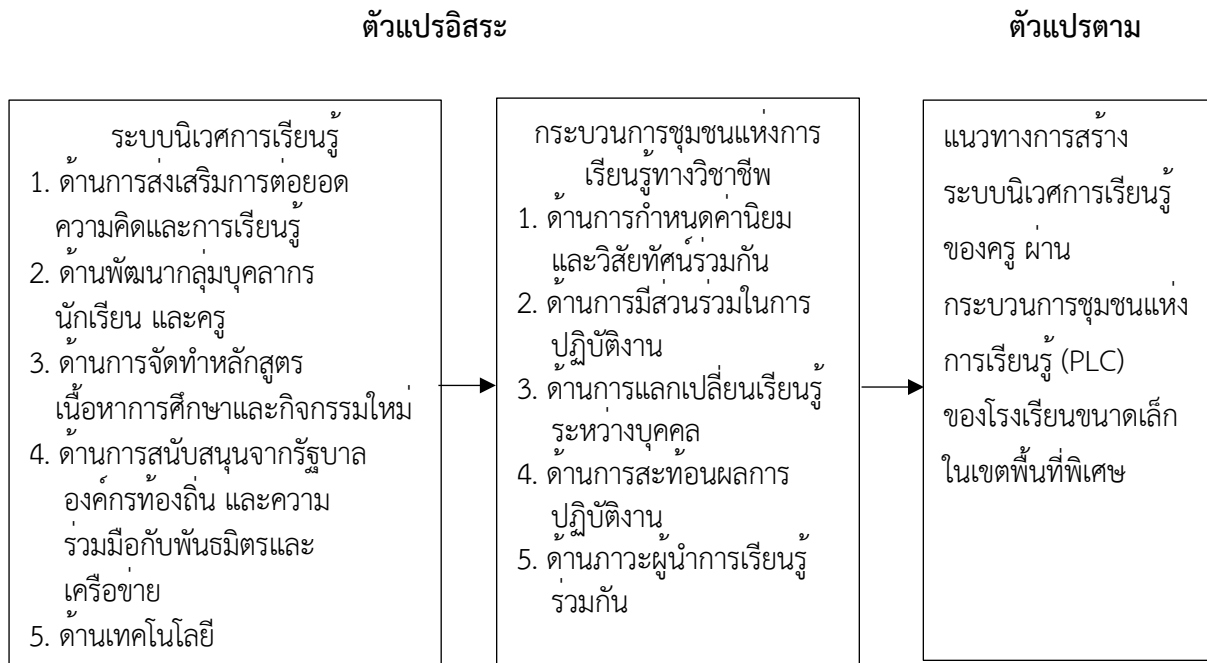
จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ข้อมูลโรงเรียนบ้านนาแฝก ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายให้การพัฒนาวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะที่ลึกและเชื่อมโยงประสบการณ์ตรงเข้ากับทฤษฎี เพื่อขับเคลื่อนและบูรณาการความรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมวิชาชีพในการแก้ปัญหาในการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถใช้กำหนดเป็นกลยุทธ์ระดับองค์กรที่สามารถการปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ยังช่วยในการเรียนรู้และประยุกต์บทบาทหน้าที่ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนของผู้เรียนร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนและสร้างระบบนิเวศทางการเรียนรู้ได้อย่างครบมิติและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยอาศัยการประชุมเชิงปฏิบัติการของครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านนาแฝก จากนั้นมีการบันทึกผลการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างละเอียด และสะท้อนผลการศึกษา นำมาหาแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู โรงเรียนโรงเรียนบ้านนาแฝก ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน และข้าราชการครู จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบสัมภาษณ์

2.1.1 แบบสัมภาษณ์แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่พิเศษ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์โดยคำถาม มีดังนี้

1) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ มีแนวทางการส่งเสริมการต่อยอดความคิดและการเรียนรู้อย่างไรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางการศึกษาในปัจจุบัน

2) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ พัฒนากลุ่มบุคลากร นักเรียนและครู มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความสำเร็จอย่างไร

3) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการจัดทำหลักสูตร เนื้อหาการศึกษาและกิจกรรมใหม่ภายในโรงเรียนอย่างไร

4) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ จะมีแนวทางเสนอปัญหาอย่างไรแก่รัฐบาล องค์กรท้องถิ่น หรือพันธมิตรและเครือข่าย

5) การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีอะไรบ้าง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู

2.1.2 แบบสัมภาษณ์กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์โดยคำถาม มีดังนี้

1) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ การพัฒนากำลังคนโดยเฉพาะครูในโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาอย่างไร

2) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ท่านมีแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของท่านเองให้สอดคล้องกับนโยบายโรงเรียนอย่างไร

3) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ท่านมีช่องทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียน ครูกับนักเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา อย่างไร

4) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ท่านมีตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสิ่งใดที่เป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานของท่านอย่างไร

5) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ในทัศนะของท่านมีการสร้างภาวะผู้นำของตนเองอย่างไร

6) ท่านคิดว่ามีประเด็นในเรื่องใดที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู

2.2 บันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โรงเรียนบ้านนาแฝก จัดทำขึ้นควบคู่กับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ กิจกรรม ประกอบด้วย

2.2.1 ค้นหาปัญหาที่ต้องการแก้ไขวิเคราะห์สถานการณ์ระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในโรงเรียนบ้านนาแฝก

2.2.2 กำหนดตัวชี้วัดหรือการประเมินผลสำเร็จ และร่วมกันวางแผนแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2.3 ร่วมกันเสนอโครงการ/กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู

2.2.4 แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านนาแฝก

2.2.5 ผู้บริหารสร้างแกนนำการขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้ พัฒนากลุ่มบุคลากร เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน

2.2.6 สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย

2.2.7 สรุปผลการดำเนินงานของกิจกรรม เพื่อสร้างแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 แบบสัมภาษณ์แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู

1) ศึกษาตำรา เอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ในการกำหนดเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2) กำหนดนิยามศัพท์เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็น รวมทั้งความเหมาะสมและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมตามตัวแปรที่ต้องการจะวัด ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.50 -1.00 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะโดยมีเกณฑ์การพิจารณา โดย

ให้ +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหา

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหา

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหา

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับผู้บริหารและข้าราชการครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน แล้วหาคุณภาพโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

6) นำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างจริง จนกว่าจะครบตามกลุ่มตัวอย่างที่ระบุไว้

2.3.2 แบบสัมภาษณ์กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC)

1) ศึกษาตำรา เอกสาร และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ในการกำหนดเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2) กำหนดนิยามศัพท์เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็น รวมทั้งความเหมาะสมและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสอบถาม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความครอบคลุมตามตัวแปรที่ต้องการจะวัด ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของ

แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.50 -1.00 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา โดย

ให้ +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหา

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงตามเนื้อหา

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงตามเนื้อหา

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับผู้บริหารและข้าราชการครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คน แล้วหาคุณภาพโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

6) นำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างจริง จนกว่าจะครบตามกลุ่มตัวอย่างที่ระบุไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือราชการที่ออกโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแฝก ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

3.2 ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาแฝก ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้จากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

3.2.1 วางแผน (Plan) ผู้วิจัยมีการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีเพื่อกำหนดกรอบการวิจัยแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

3.2.2 การปฏิบัติ (Act) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด และเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การสร้างแบบสอบถามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ระบบนิเวศการเรียนรู้ของผู้บริหารและครู และการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.3 การสังเกต (Observe) ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ในประเด็นกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ระบบนิเวศการเรียนรู้

3.2.4 การสะท้อนกลับ (Reflect) ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จนเกิดแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าจำนวน และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) โดย สรุปตามกรอบการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตามแบบวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

1.1 ด้านการส่งเสริมการต่อยอดความคิดและการเรียนรู้

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ การได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพของครูให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้ในสภาพทางการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องเร่งพัฒนาครูดังกล่าวด้วยการจัดหาทรัพยากรที่ให้ครูสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างรอบด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ประเด็นต่อมาคือ การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น มีห้องปฏิบัติการทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้กับครูทุกคน เพื่อใช้เวลาในการค้นคว้าข้อมูลหรือเป็นที่รวมการระดมความสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูภายในโรงเรียน

1.2 ด้านพัฒนากลุ่มบุคลากร นักเรียนและครู

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญในประเด็นผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งต้องจัดประชุมเพื่อชี้แจงและมอบนโยบายและเป้าหมายในเรื่องการปฏิบัติงาน การพัฒนากลุ่มบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อเชื่อมโยงของบุคลากรครูให้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงความต้องการ ปัญหา แนวทางการแก้ไขในการส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ร่วมกัน ให้เกิดนโยบาย แผนปฏิบัติการ ที่ตอบสนองการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูในทิศทางเดียวกัน

1.3 ด้านการจัดทำหลักสูตรเนื้อหาการศึกษาและกิจกรรมใหม่

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญในประเด็นการขับเคลื่อนการสร้างความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาและครู ออกแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพชุมชนเพื่อให้หลักสูตรนั้นสามารถตอบสนองทั้งการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน อีกทั้งถือได้ว่าเป็นแนวทางการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ครูต้องมีการจัดทำแนวปฏิบัติในการวัดผลหลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคม

1.4 ด้านการสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น และความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ ภายในโรงเรียนยังขาดการสะท้อนถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนด้วยการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ความต้องการ และแนวทางแก้ไขปัญหาของโรงเรียนเพื่อรายงานต่อภาครัฐ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายโรงเรียนอื่น และชุมชน มาร่วมกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนร่วมกัน มีแนวปฏิบัติที่ไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบริบทของการเรียนรู้และชุมชน

1.5 ด้านเทคโนโลยี

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ บุคลากรครูยังไม่มีทักษะในด้านเทคโนโลยีสำหรับการปฏิบัติงานและการออกแบบสื่อการสอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหาผู้เชี่ยวชาญ

ด้านเทคโนโลยีการสอนมาให้ความรู้กับครู สำหรับเป็นเครื่องมือสนับสนุนการสอน สนับสนุนการทำงานที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น

2. แนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ

2.1 ด้านการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ ครูยังขาดความเข้าใจในวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการขับเคลื่อนของโรงเรียน ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงเป็นที่จะมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน ผลที่เกิดขึ้นนั้นจะทำให้บุคลากรในโรงเรียนเห็นแนวทางที่จะร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้วยการสื่อสารให้กับครูทุกคนเข้าใจถึงค่านิยมและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การสร้างแรงบันดาลใจที่กระตุ้นให้ครูทุกคนมีความมุ่งมั่นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ การรวมกลุ่มระหว่างครูและผู้บริหาร ต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการรับฟังปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขร่วมกับครู เนื่องจากมีประเด็นที่หลากหลายในการทำงาน อีกทั้งจำเป็นที่จะร่วมกันกำหนดการเชื่อมโยงเป้าหมายของโรงเรียนกับการทำงานของครูให้เกิดความเหมาะสม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกใช้เทคโนโลยีสำหรับการสอน การออกแบบหลักสูตร หรือการเลือกกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2.3 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ การเรียนแลกเปลี่ยนข้อมูล การเรียนการสอนระหว่างครูภายในโรงเรียนยังมีน้อย ซึ่งจำเป็นต้องมีการประชุมเพื่อเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนถึงความคิดเห็นในเรื่องของหลักสูตร เทคนิคการสอน หรือการประเมินผลการเรียน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอนควรร่วมทำการวิจัยในห้องเรียน เพื่อค้นหาเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน

2.4 ด้านการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ การสร้างแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยผู้บริหารจำเป็นต้องกระตุ้นครูทุกคนรับรู้บทบาทของตนเอง ตลอดจนใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งครูจัดทำบันทึกการสอนในแต่ละสัปดาห์ เพื่อทบทวนการแก้ปัญหาหรือการพัฒนากระบวนการทำงาน ที่สามารถนำผลสะท้อนการปฏิบัติงาน ไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ร่วมกัน

ผลการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ครูให้ความสำคัญ คือ การขาดการขับเคลื่อนสร้างภาวะความเป็นผู้นำของครูในโรงเรียน ด้วยการร่วมมือกันจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนและออกแบบการสอนร่วมกันให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน อีกทั้งกำหนดเกณฑ์ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียนและส่งเสริมให้ครูมีโอกาสนในการเป็นผู้นำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การเป็นผู้นำในการจัดการศึกษาดูงาน หรือการเป็นผู้ประสานงานในการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมการต่อยอดความคิดและการเรียนรู้ ครูควรได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาทักษะและศักยภาพของครูให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว 2) ด้านพัฒนากลุ่มบุคลากร นักเรียนและครู ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจงและมอบนโยบายและเป้าหมายในเรื่องการปฏิบัติงานต่อครู เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ไขในการส่งเสริมการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ร่วมกัน 3) ด้านการจัดทำหลักสูตรเนื้อหาการศึกษาและกิจกรรมใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต้องมีการออกแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพชุมชน 4) ด้านการสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น และความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย ควรร่วมกันสะท้อนถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียน ด้วยการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริง จากนั้นร่วมกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนร่วมกัน และ 5) ด้านเทคโนโลยี ควรพัฒนาทักษะครูในด้านเทคโนโลยีสำหรับการปฏิบัติงานและการออกแบบสื่อการสอนที่หลากหลาย

2. ผลการศึกษาแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรกระตุ้นและสร้างความเข้าใจแก่ครูต่อวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนต่อการขับเคลื่อนของโรงเรียน ด้วยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การรวมกลุ่มระหว่างครูและผู้บริหารต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยการรับฟังปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขหรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน 3) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล เพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูล การเรียนการสอนระหว่างครูภายในโรงเรียน เพื่อค้นหาเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน 4) ด้านการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ควรสร้างแนวปฏิบัติเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยกระตุ้นครูรับรู้บทบาทของตนเอง เพื่อทบทวนการแก้ปัญหาหรือการพัฒนากระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างภาวะความเป็นผู้นำของครูในโรงเรียน ด้วยการเป็นผู้นำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ พบว่า ประเด็นที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการต่อยอดความคิดและการเรียนรู้ การพัฒนากลุ่มบุคลากร นักเรียนและครูการจัดทำหลักสูตรเนื้อหาการศึกษาและกิจกรรมใหม่ การสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น และความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย และการส่งเสริมเทคโนโลยี ซึ่งควรมีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน ที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลทั้งปัญหา อุปสรรค เพื่อร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน การเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของหลักสูตร เทคนิคการสอน หรือการประเมินผลการเรียน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนให้ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลตามเป้าหมายที่กำหนดที่สามารถ

แก้ไขปัญหาของผู้เรียน ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนหรือการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาพร วรเนตรสุตาพิทย์ (2564) พบว่า แนวทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สำหรับการเสริมสร้างการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน คือการสร้างพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลลัพท์จากการปฏิบัติงานของแต่ละคนโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบให้เกิดความสอดคล้องทั้งนโยบายที่ส่งผลต่อเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สวัสดิ์ และคณะ (2566) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ควรส่งเสริมให้ครูเปิดโอกาสให้ได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องของกิจกรรมต่าง ๆ ของการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมายที่ต้องการบรรลุร่วมกันสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ และความสามารถในการทำงานที่สร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. แนวทางการสร้างกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ พบว่า แนวทางดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และภาวะผู้นำการเรียนรู้ร่วมกัน ควรจัดประชุมเพื่อระดมสมองระหว่างครู เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น มีการวางแผนและส่งเสริมศักยภาพของครูให้มีทักษะที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ในสภาพทางการศึกษาในปัจจุบัน โดยการพัฒนากลุ่มบุคลากร ด้วยการเชื่อมโยงของบุคลากรครูในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งการออกแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพชุมชนแนวทางการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ในปัจจุบัน ด้วยการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการสอนเพื่อตอบสนองนโยบายของภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิทัต จำปากุล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: วิถีแห่งการพัฒนาครูยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการปรับตัวสูง ส่งผลให้ครูยุคดิจิทัลจะต้องพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นเสมือนเครื่องมือสำคัญของนักเรียนและครูในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งครูจะต้องปรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหา ผู้เรียน และบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการส่งเสริมการต่อยอดความคิดและการเรียนรู้ ควรจัดประชุมเพื่อระดมสมองระหว่างครู เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น สำหรับการวางแผนการดำเนินงานจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้านตอบสนองต่อระบบนิเวศการเรียนรู้ รวมไปถึงการจัดหาทรัพยากรที่ทำให้ครูสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างรอบด้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

1.2 ด้านพัฒนากลุ่มบุคลากร นักเรียนและครู ควรมีการสร้างความเชื่อมโยงของบุคลากรครูในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ร่วมระดมสมองเพื่อร่วมกันวางนโยบายร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการศึกษาของโรงเรียนในปัจจุบัน

1.3 ด้านการจัดทำหลักสูตรเนื้อหาการศึกษาและกิจกรรมใหม่ ครูร่วมกันสรุปแนวทางการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้นอกแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และควรวางแผนยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นในการปรับปรุงเนื้อหาทั้งการเรียนการสอน และแนวปฏิบัติของครูที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคม

1.4 ด้านการสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรท้องถิ่น และความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายผู้บริหารและครู ควรร่วมกันสะท้อนถึงปัญหา และความจำเป็นที่จะพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนต่อภาครัฐ และมีการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้บริหารต่างโรงเรียน

1.5 ด้านเทคโนโลยี ครูควรมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือสนับสนุนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการสอนมาให้ความรู้กับครู เพื่อยกระดับการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของครูที่เหมาะสม

1.6 ด้านการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างแรงบันดาลใจให้คณะครูในการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เช่น การจัดประชุมระดมความคิดเห็นระหว่างครูและผู้บริหาร เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการของโรงเรียน การสื่อสารให้กับครูทุกคนเข้าใจถึงค่านิยมและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน พร้อมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานและความสอดคล้องกับค่านิยมและวิสัยทัศน์อย่างสม่ำเสมอ

1.7 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมกันวางแผนให้เกิดแนวทางไปปฏิบัติที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นไปที่การสื่อสารระหว่างกันในระดับที่สำคัญต่อการบริหารโรงเรียน เช่น การพัฒนาการเรียนการสอน การดำเนินงานตามตัวชี้วัดของสถานศึกษา การปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

1.8 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่แตกต่างกันทั้งระดับชั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนและรองรับหลักสูตรในสภาพการเรียนรู้ในปัจจุบัน ประกอบกับควรสร้างความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์สอนของครู เพื่อเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารและครูในโรงเรียน

1.9 ด้านการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการกำกับการทำงานของครูในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดเป็นข้อปฏิบัติ เช่น ครูประเมินผลการทำงานของตนเอง เพื่อหาจุดที่ต้องการพัฒนาและปรับปรุง และผู้บริหารทำการประเมินการทำงานของครู จากการประเมินจากผลการเรียนของนักเรียน หรือการประเมินจากการสังเกตการสอน เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจนให้ครูสามารถปรับตัวและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง

1.10 ด้านภาวะผู้นำการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูได้แสดงศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ โดยการส่งเสริมการพัฒนาตนเองให้ได้รับโอกาสในการศึกษาเพิ่มเติม เช่น การเรียนหลักสูตรออนไลน์ การเข้าร่วมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนหรือการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาวิธีการหรือเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษในจังหวัดอื่น เพื่อให้เห็นมุมมองในมิติอื่น ๆ เพิ่มขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู ในประเด็นอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

2567. กรุงเทพฯ: ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ.

นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์. (2564). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) จากการศึกษาชั้นเรียน.

วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(3), 343-358.

บุญชอบ จันทาพูน, สุวดี อุปปินใจ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, และ ไพโรภ รัตนชูวงศ์. (2561). กลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเทศบาล 1 ตำบล จังหวัดเชียงราย.

วารสารวิจัยและพัฒนาโดยลงกรณีในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(2), 17-27.

ปณณทัต จำปากุล. (2565). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ: วิธีแห่งการพัฒนาครูยุคดิจิทัล.

วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(2), 1-17.

ศตพล กัลยา, วิวัฒน์ มีสุวรรณ, พิษญาภา ยวงสร้อย, และ ประเจต อำนาจ. (2566). องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการเชิงรุก เพื่อการมีส่วนร่วมกับชุมชนเกษตรบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(5), 223-238.

สมเกียรติ สัจจารักษ์, อดุล นาคะโร, สุวิชา วิริยมานุวงศ์, นิพนธ์ บริเวธานันท์, เอมอร นาคหลง, และ นัฏฐาภรณ์ ณ นคร. (2564). การจัดการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ(PLC) ของ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตฝ่ายประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 14(1), 15-28.

โสภณา สุดสมบูรณ์. (2567). แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน, 6(2), 251-264.

อภิขญา สวัสดิ์, ศศิธร หาสิน และ กัลยารัตน สุขนันท์. (2566). แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก. e-Journal of Education Studies, Burapha University, 4(4), 67-80.

Datto, T. (2019). Learning as ecosystems: Shifting paradigms for more holistic programming in education and displacement. *International Journal of Educational Development*, 104(1), 1-23.

Kuzmina, J. (2024). *Learning Ecosystem*. <https://www.valamis.com/hub/learning-ecosystem>

Murray, J. (2023). What is the purpose of education? A context for early childhood education. *International Journal of Early Years Education*, 31(3), 1-22.